SUN'IY INTELLEKTNING TA'LIMDA TUTGAN O'RNI

CHDPU Turizm fakulteti Xorijiy til va adabiyoti
(ingliz tili) **Egamerova Kibriyabonu Nu'monjanovna**

Ilmiy rahbar: CHDPU pedagogika fakulteti
"Umumiy pedagogika"kafedrasi v.b dotsenti
pedagogika fanlari falsafa doktori(PhD),
Karshiyeva Dilbar Eshpulatovna.
https://orcid.org/0009-0009-7105-2792
Email: d.karshiyeva1986@gmail.com

Аннотатsiя: Maqolada ta'lim tizimini isloh qilish va modernizatsiya qilish asosiy ustuvor yo'nalish bo'lgan O'zbekiston sharoitida sun'iy intellektni qabul qilish o'ziga xos imkoniyatlar va muammolarni yuzaga kelmoqda. Ushbu maqolada O'zbekistondagi ta'limning bugungi holati o'rganilib, ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalar belgilab berilgan, ushbu muammolarni hal qilishda AIning roli atroflicha tahlil qilingan va ta'limga AIni samarali tatbiq etish bo'yicha amaliy tavsiyalar haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: ta'lim, ta'limda sun'iy intellekt, modernizatsiya, muammolar, yechimlar, innovatsiya, raqamli savodxonlik, ta'lim islohoti, masofaviy ta'lim.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация: В статье исследуется, как интеграция искусственного интеллекта (ИИ) в образование становится преобразовательной силой во всем мире, предлагая инновационные решения вековых проблем и формируя будущее образования. В условиях Узбекистана, где реформирование и модернизация системы образования является главным приоритетом, внедрение искусственного интеллекта представляет уникальные возможности и проблемы. В данной статье изучено современное состояние образования в Узбекистане, определены основные задачи, стоящие перед системой образования, подробно анализируется роль ИИ в решении этих проблем, а также обсуждаются практические рекомендации по эффективному внедрению ИИ в образование.
Ключевые слова: образование, искусственный интеллект в образовании, модернизация, проблемы, решения, инновации, цифровая грамотность, образовательная реформа, дистанционное образование**.**

USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE EDUCATIONAL SYSTEM

Abstract: The article explores how the integration of artificial intelligence (AI) into education is emerging as a transformative force around the world, offering innovative solutions to age-old problems and shaping the future of education. In the conditions of Uzbekistan, where the reform and modernization of the education system is the main priority, the adoption of

artificial intelligence presents unique opportunities and challenges. In this article, the current state of education in Uzbekistan is studied, the main tasks facing the education system are defined, the role of AI in solving these problems is analyzed in detail, and practical recommendations for the effective implementation of AI in education are discussed.

Keywords: education, artificial intelligence in education, modernization, problems, solutions, innovation, digital literacy, educational reform, distance education.

KIRISH.

Milliy taraqqiyotning hal qiluvchi tayanchlari sifatida ta’lim tizimini isloh qilish va modernizatsiya qilishga ustuvor ahamiyat qaratdi. Biroq, so‘nggi yillarda sezilarli yutuqlarga erishilganiga qaramay, O‘zbekiston ta’lim tizimi hali ham ko‘plab muammolarga duch kelmoqda, jumladan, sifatli ta’limdan foydalanishdagi nomutanosiblik, eskirgan o‘qitish metodologiyasi va boshqa jihatlarni aytsak bo’ladi. Sun’iy intellektni ta’limga joriy etish O‘zbekistonda muammolarni hal qilish va yechimlarni amalga oshirish yo‘lida inqilob qilish imkoniyatiga ega. Sun’iy intellekt talabalar uchun o‘rganish tajribasini shaxsiylashtirishga, ma'muriy vazifalarni avtomatlashtirishga va talabalarning faolligi va hamkorlikni yaxshilashga yordam beradi. Ta’limda sun’iy intellektni tatbiq etish bilan O‘zbekistonda har bir o‘quvchining individual ehtiyojlari va qobiliyatiga mos keladigan dinamik va inklyuziv ta’lim muhitini yaratish mumkin. Bundan tashqari, sun’iy intellekt til siyosatini samarali boshqarishda va til naqshlari va madaniy xilma-xillikni tahlil qilish va tushunish qobiliyati orqali millatlararo munosabatlarni rag‘batlantirishda yordam berishi mumkin.

METODOLOGIYA

Mazkur maqola nazariy-tahliliy yo‘nalishda ishlab chiqilgan bo‘lib, unda empirik tadqiqot metodlaridan foydalanilmagan. Tadqiqot metodologiyasining asosiy komponentlari ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy taqqoslash, konseptual umumlashtirish hamda tizimlashtirishdan iborat bo‘lib, ular orqali inklyuziv ta’lim vositalarning integratsiyasi chuqur nazariy asos bilan izohlanadi.

Mazkur tadqiqot bo’yicha Karimova N.M. Iskanarov Sh.S va boshqalarning ilmiy ishlari va maqolalarini eslatib o’tish maqsadga muvofiqdir. Ta’lim sohasida sun’iy intellektdan foydalanish turli muammolarni hal qilish va samarali yechimlarni amalga oshirish orqali O‘zbekistonda transformativ o‘zgarishlarga olib kelishi mumkin[1,33]. O‘zbekiston sun’iy intellekt kuchidan foydalanish orqali o‘z ta’lim tizimini qayta tasavvur qilishi va inklyuziv ta’lim, til siyosati va millatlararo munosabatlar yo‘lidagi to‘siqlarni engib o‘tishi mumkin. O‘zbekiston sun’iy intellekt texnologiyalarini qo‘llash orqali o‘zining oliy ta’lim tizimini jahon ta’lim landshaftiga integratsiyalashda sezilarli yutuqlarga erisha oladi. Sun’iy intellektning ta’limga integratsiyalashuvi O‘zbekiston uchun o‘zining ta’lim muammolarini hal qilish va samarali yechimlarni amalga oshirish uchun transformativ imkoniyat yaratadi. Ta’limdagi sun’iy intellect bo‘yicha adabiyotlar informatika, ta’lim psixologiyasi va pedagogika kabi sohalarni o‘z ichiga olgan turli xil fanlarni qamrab oladi. Ko‘plab olimlar va tadqiqotchilar sun’iy intellektning ta’limda qo‘llanilishini o‘rganib, uning ta’lim tajribasini shaxsiylashtirish, talabalar natijalarini yaxshilash va o‘qitish samaradorligini oshirish imkoniyatlarini o‘rganib chiqdilar.

MUHOKAMA

XX asr O'tgan asrning 30-yillari o'rtalaridan boshlab, turli xil murakkab muammolarni mustaqil hal qilishga qodir qurilmalarni yaratish muammolari muhokama qilingan. Turing mashinani intellektual vosita sifatida ko'rib chiqishni taklif qildi, uni testeruni o'zi bilan aloqa qilish jarayonida odamdan ajratib turolmaydi. 1956 yilda kibernetika asoschilari AQShda "Sun'iy intellect" loyihasini amalga oshirish imkoniyatlarini muhokama qilish uchun yig'ilishdi.[1] Konferentsiya qatnashchilari orasida Makkarti, Minski, Shannon, Turing va boshqalar bor edi. Dastlab, ushbu tushuncha insonning individual funktsiyalarini bajaradigan mashinalarning xususiyatlariga, masalan, bir tildan boshqasiga tarjima qilish, ob'ektni tanib olish va maqbul qaror qabul qilishga bag'ishlangan edi.

Zamonaviy ta'lim amaliyotida AI texnologiyalarini rivojlantirish va ulardan o'qitishda foydalanish uchun katta mablag'larini ta'minlashga e'tibor berilmoqda. Butun dunyoda ta'limda (maktab va universitetlarda) sun'iy intellekt texnologiyalarini yaratish va joriy etish byudjeti doimiy ravishda o'sib bormoqda va 2024-yilga borib moliyalashtirish 6 milliard AQSH dollarini tashkil etadi. Bu avval ajratilganidan sezilarli darajada ko'p. Bugungi kunda butun dunyo bo'ylab ta'lim muhitining raqamli transformatsiyasi AIning asosiy mavjudligi va amalga oshirilishini nazarda tutadi. Biroq, oliy ta'limda sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi katta murakkabliklar va ko'plab xavf-xatarlar bilan birga keladi, bunday texnologiyalardan foydalanish bilan bog'liq doimiy ravishda paydo bo'ladigan muammolarga ilmiy echimlarni talab qiladi.

O'zbekiston ta'lim tizimi oldida barcha fuqarolarga teng va sifatli ta'lim berish qobiliyatiga to'sqinlik qiluvchi bir qancha asosiy muammolar mavjud. Bu qiyinchiliklarga quyidagilar kiradi:

1. Eskirgan o'qitish metodologiyalari: An'anaviy o'qitish usullari talabalarni samarali jalb qilmasligi yoki turli xil o'quv uslublari va ehtiyojlarini qondira olmaydi.
2. Cheklangan raqamli savodxonlik: Ko'pgina talabalar va o'qituvchilar raqamli ko'nikmalarga ega emaslar, bu ularning o'rganish va o'qitish uchun texnologiyalardan samarali foydalanish qobiliyatiga to'sqinlik qiladi.

Sun'iy intellekt (AI) ushbu muammolarni hal qilish va o'qitish va o'rganish tajribasini oshirish orqali ta'limni o'zgartirish uchun katta va'da beradi. Sun'iy intellektga asoslangan texnologiyalar o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashtirilgan shaxsiylashtirilgan o'quv tajribasini taklif qilishi, real vaqtda fikrmulohaza va baholashni ta'minlashi va o'qituvchilarga qiziqarli va interaktiv o'quv muhitini yaratishda yordam berishi mumkin. Bundan tashqari, sun'iy intellekt ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilishni osonlashtirishi mumkin, bu esa ta'lim muassasalariga tendentsiyalarni aniqlash, talabalar taraqqiyotini kuzatish va resurslarni taqsimlashni optimallashtirish imkonini beradi. O'zbekiston ta'lim tizimini modernizatsiya qilishga va talabalarni raqamli asrda muvaffaqiyatga tayyorlashga intilayotgan bir paytda sun'iy intellekt (AI) integratsiyasi asosiy muammolarni hal qilish hamda o'qitish va o'rganish tajribasini o'zgartirish uchun misli ko'rilmagan imkoniyatlarni taqdim etadi. Infratuzilmani rivojlantirish, o'qituvchilar malakasini oshirish, o'quv dasturlari integratsiyasi, raqamli savodxonlik, davlat-xususiy sheriklik, tadqiqot va ishlanmalar, monitoring va baholashga yo'naltirilgan amaliy

[1] Рахимова Ш.Б. "Интеграция искусственного интеллекта в образовательный процесс." // Технологии и технологии. - 2017. - № 4. - С. 42-48.

tavsiyalarni amalga oshirish orqali O‘zbekiston ta’limda tenglik, innovatsiyalar va mukammallikni rivojlantirish uchun sun’iy intellekt imkoniyatlaridan to‘liq foydalanishi mumkin.

XULOSA

AIga asoslangan bashoratli modellar talabalarning potentsial muammolari yoki muvaffaqiyatini bashorat qilish uchun o'quv jarayoni, akademik samaradorlik va boshqa omillar haqidagi katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilishi mumkin. Bu qo'shimcha yordamga muhtoj bo'lgan talabalarni tezda aniqlashga va ularni yaxshilash bo'yicha choralar ko'rishga yordam beradi. Ta'limda sun'iy intellektni qo'llashning asosiy yo'nalishlaridan biri o'rganishni avtomatlashtirish va shaxsiylashtirishdir. AI yordamida siz individual ta'lim dasturlarini yaratishingiz va har bir talabaning ehtiyojlari, qobiliyati va materialni o'rganish tezligini hisobga olgan holda o'quv jarayonini boshqarishingiz mumkin. AI topshiriq va test natijalari kabi talabalarning o'quv faoliyati ma'lumotlarini tahlil qilishi va mos materiallar va o'qitish usullarini taklif qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YXATI:

1. Рахимова Ш.Б. "Интеграция искусственного интеллекта в образовательный процесс." // Технологии и технологии. - 2017. - № 4. - С. 42-48.
2. Ernazarov, D. (2020). ЁШЛАРДА Ахборот истеъмоли маданиятини шакллантиришнинг баъзи жиҳатлари. Архив научных исследований.
3. L. Damsgaard, A. Nielsen, A. Gejl, A. Malling, S. Jensen and J. Wienecke, "Effects of 8 Weeks with Embodied Learning on 5–6-Year-Old Danish Children’s Pre-reading Skills and Word Reading Skills: the PLAYMORE Project, DK". 5. Ф. А. Бабашев (2021).
4. Наумов В.В. "Искусственный интеллект в образовании: проблемы и перспективы" // Информационные технологии в профессиональной деятельности образовательного учреждения: проблемы и перспективы. - 2019. - № 2. - С. 112-118.
5. Ergashevich, E. A. (2024). Analysis of the Use of Modern Educational Clubs and Technologies in Educational Courses. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 4(1), 62-63.